

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 9/2003 vp

Valtioneuvoston selonteko konventin tuloksista ja valmistautumisesta hallitusten väliseen kon- ferenssiin

Ulkoasiainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä syyskuuta 2003 lähettänyt valtioneuvoston selonteon (VNS 2/2003 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi ulkoasiainvaliokuntaan, jolle suuren valiokunnan ja perustuslakivaliokunnan on annettava lausuntonsa. Ulkoasiainvaliokunta on päättänyt puhemiesneuvoston päätöksen mukaisesti antaa muille erikoisvaliokunnille mahdollisuuden antaa ulkoasiainvaliokunnalle lausunto oman toimialan osalta.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- osastopäällikkö Antti Kuosmanen, ulkoasiainministeriö
- neuvotteleva virkamies Olli Rehn, kauppa- ja teollisuusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Satu Paasilehto, oikeusministeriö

- finanssisihteeri Minna Aaltonen, valtiovarainministeriö
- Euroopan komission jäsen Erkki Liikanen
- päälakimies Markku Lounatvuori ja yksikön päällikkö Liisa Halme, Rahoitustarkastus
- yksikön päällikkö Kjell Peter Söderlund ja lakimies Maritta Nieminen, Suomen Pankki
- johtaja Pentti Mäkinen, Keskuskauppakamari
- kansainvälisten asiain sihteeri Salla Kiilunen, Akava ry
- eurooppasihteeri Markku Jääskeläinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- osastopäällikkö Antti Majjala, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT, edustaen myös Palvelutyönantajia
- projektipäällikkö Risto Kousa, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- toimitusjohtaja Juhani Santaholma, Energia-alan Keskusliitto ry Finergy.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Suomen Kuluttajaliitto ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä toimielinjärjestelmästä

Selonteko

Konventin ehdotus sisältää eräitä ongelmallisia toimielimiä koskevia ehdotuksia, jotka muuttavat toimielinten välistä tasapainoa, heikentävät jäsenvaltioiden tasa-arvoa ja murtavat laaja-alaista yhteisömenetelmän käyttöä unionin pää-

töksenteossa. Erityisesti Euroopan komission asema keskeisenä unionin politiikkaa valmistelevana ja täytäntöönpanevana elimenä muuttuu uusien toimielinten synnyn ja komission kokoonpanoa ja nimittämismenettelyä koskevien ehdotusten myötä.

Valtioneuvosto

Valtioneuvosto katsoo, että eräitä toimieliimiä koskevia määräyksiä tulee tarkistaa toimielinten tasapainon, jäsenvaltioiden tasa-arvon ja yhteisömenetelmän turvaamiseksi. Valtioneuvosto pitää tärkeänä komission toimintakyvyn ja puolueettomuuden turvaamista. Valtioneuvosto katsoo, että komissiossa tulee olla yksi äänivaltainen jäsen kustakin jäsenvaltiosta ja että kunkin jäsenvaltion olisi asetettava vain yksi ehdokas kyseisestä jäsenvaltiosta tulevaisuuden komissaariksi.

Talousvaliokunta

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan. Toimielin- ja päätöksentekojärjestelmän toimivuus on ehdoton edellytys sille, että unioni voi kehittää sisämarkkinoitaan ja kilpailukykyään ja siten toteuttaa unionin arvoja ja tavoitteita. Komissiolla on toimielinjärjestelmässä keskeinen rooli lainsäädännön valmistelijana ja unionin päätösten täytäntöönpanijana. Komission tehtävä on pitää huolta siitä, että Eurooppaa tarkastellaan kokonaisuutena, ja sen tulee ottaa huomioon kaikkien jäsenvaltioiden erityispiirteet. Vahva komissio on tasapainottava tekijä jäsenvaltioiden kansallisten intressien yhteensovittajana siten, että myös pienten jäsenvaltioiden ja unionin kokonaisedut otetaan huomioon.

Komissio voi olla vahva ja toimiva vain, jos se on itsenäinen ja edustava. Siksi komissiossa tulee olla täysivaltainen, mutta itsenäisesti toimiva jäsen jokaisesta jäsenvaltiosta. Tämä takaa kaikkien näkökantojen tasapuolisen välittymisen komission päätöksentekoon ja edesauttaa komission päätösten hyväksyttävyyttä kaikissa jäsenvaltioissa.

Kauppapolitiikka

Selonteko

Konventin ehdotuksessa esitetään, että yhteinen kauppapolitiikka kuuluu unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Nykyisin voimassa olevasta sopimuksesta poiketen esitys laajentaa unionin kauppapoliittisen toimivallan kaikkiin palveluihin sekä suoriin ulkomaisiin investointeihin. Unionin toimivaltaan kuullessaan kauppapoliittiset sopimukset kolmansien maiden kanssa tehdään ministerineuvostossa yhdessä Euroopan parlamentin kanssa. Ne eivät enää edellytä kansallista ratifointiprosessia, kuten Nizzan sopimuksen mukaan vielä tietyin osin edellytetään. Kauppapolitiikan alaan kuuluvan toimivallan käyttäminen ei kuitenkaan vaikuta unionin ja jäsenvaltioiden väliseen sisäisen toimivallan jakoon. Lisäksi esitykseen kuuluu nk. harmonisointikielto. Kauppapoliittisen toimivallan käyttäminen ei merkitse jäsenvaltioiden lakien tai asetusten yhdenmukaistamista siltä osin kuin tällainen yhdenmukaistaminen ei ole perustuslakisopimuksen mukaan mahdollista.

Selonteossa todetaan, että julkisten peruspalvelujen turvaamiseksi Suomen edustajat konventissa pitivät välttämättöminä määräyksiä siitä, ettei kauppapolitiikan kautta vaikuteta sisäisesti unionin ja jäsenvaltioiden väliseen toimivallanjakoon tai yhdenmukaisteta kansallista säännöstöä aloilla, joilla jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistaminen ei perustuslaillisen sopimuksen mukaan ole mahdollista. Perustuslailliseen sopimukseen ehdotettujen uusien ja siinä säilytettäväksi ehdotettujen nykyisten määräysten tarkoituksena on varmistaa, että kauppapolitiikan kautta ei voida supistaa hyvinvointi- ja kulttuuripalveluita koskevaa kansallista toimivaltaa. Julkisia palveluja suojaa myös se, että julkiset palvelut ovat yksiselitteisesti palvelukauppaa ensisijaisesti säätelevän WTO:n palvelukauppasopimuksen, GATS:n, ulkopuolella. Suomi on suhteessa GATS-sopimukseen pidättäytynyt tekemästä sosiaali-, terveys-, koulutus- ja kulttuuripalveluja koskevia sitoumuksia, koska ne ovat Suomessa keskeisiltä osiltaan julkisia peruspalveluja.

Valtioneuvosto on pitänyt tärkeänä turvata kansalliset vaikutusmahdollisuudet ministeri-neuvoston kauppapoliittisessa päätöksenteossa. Niissä kysymyksissä, joissa unionin sisäisten säädösten antaminen edellyttää yksimielisyyttä, on vaadittava yksimielisyyttä myös kauppapoliitiikassa. Periaate onkin kirjattu perustuslailliseen sopimusehdotukseen. Selonteon mukaan sopimusta on kuitenkin selvennettävä, koska on tulkittavissa, että periaate ei sovellu kaikilta osin.

Valtioneuvosto

Konventin kauppapolitiikkaa koskevat linjaukset vastaavat valtioneuvoston peruslinjauksia. Valtioneuvosto pitää välttämättömänä, että sopimusmääräykset turvaavat julkisia peruspalveluja, kuten koulutus- ja kulttuuri- sekä sosiaali- ja terveyspalveluja koskevan päätöksenteon säilymisen kansallisella tasolla.

Valtioneuvosto katsoo, että yksimielisyysvaatimusta unionin sisäisten säädösten antamisessa ja vastaavasti kauppapolitiikassa on selvennettävä niin, että säännökset ovat yksiselitteisiä.

Sopimusluonnoksen tekstiä tulisi korjata myös siten, että Euroopan parlamentin roolin laajentuminen kauppapoliittisessa päätöksenteossa koskisi laajoja lainsäädännöllisiä kysymyksiä eikä esimerkiksi yksittäisiä soveltamistapauksia.

Talousvaliokunta

Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan. Unionin kauppapolitiikan tehostaminen on entistä tärkeämpää unionin laajentuessa ja maailmankaupan kehittyessä. Kauppasopimukset on voitava neuvotella ja täytäntöönpanna tehokkaasti ja nopeasti. Tämä puoltaa unionin yksinomaisten toimivallan käyttöä koko kauppapolitiikassa.

Saamaansa asiantuntijaselvitykseen perustuen valiokunta toteaa, että yhteisen kauppapolitiikan tarkoituksena ei ole unionin sisäisten normien harmonisointi, vaan markkinoiden avaaminen sopimuskumppanin ja vastavuoroisesti

unionin alueella. Sisäisten normien harmonisointi kauppapoliittisia instrumentteja käyttäen olisi konventin ehdotuksen mukaan nimenomaisesti kielletty. Mikäli kauppapoliittisella sopimuksella avattaisiin kilpailua harmonisoimattomalla alueella, markkinoille tulevan ulkomaisen toimijan täytyisi Suomessa noudattaa Suomen kansallisia määräyksiä.

Kun päätöksentekosäännöstöä selkeytetään siten, että yksimielisyysvaatimus neuvostossa säilyy niillä aloilla, joilla unionin sisäinen päätöksenteko edellyttää yksimielisyyttä, ja tarvittaessa unionin sisäisiä toimivalta- ja päätöksentekosääntöjä koskevia ehdotuksia tarkistetaan jäljempänä kuvatulla tavalla, konventin ehdotus kauppapoliittisiksi sopimusmääräyksiksi ei vaikuttaisi peruspalvelujen asemaan unionin oikeusjärjestyksessä.

Sisämarkkinat

Selonteko

Perustuslaillisen sopimusehdotuksen mukaan sisämarkkinat kuuluvat jaetun toimivallan alaan. Määräykset ovat pääosin säilyneet asiallisesti ennallaan lukuun ottamatta siirtymistä tavalliseen lainsäädäntömenettelyyn. Suomen edustajat konventissa esittivät, että palveluiden vapaata liikkuvuutta koskevaan alajaksoon lisättäisiin määräys, jossa todettaisiin, että sisämarkkinoita koskevan luvun määräyksillä ei puututa jäsenvaltioiden velvollisuuksiin terveyspalveluiden rahoituksessa, järjestämisessä ja tarjoamisessa.

Valtioneuvosto

Valtioneuvosto voi hyväksyä ehdotetut muutokset, joista asiallisesti merkittävä on tavalliseen lainsäädäntömenettelyyn siirtyminen.

Valtioneuvosto katsoo, että hallitusten välisessä konferenssissa tulee pyrkiä ratkaisuun, jolla terveyspalveluiden kansallinen rahoitus, järjestäminen ja tarjoaminen turvattaisiin. Tämä tulisi ensisijaisesti toteuttaa palvelujen vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten yhteydessä.

Talousvaliokunta

Unionilla ja jäsenvaltioilla on valta antaa sisämarkkinoita koskevaa lainsäädäntöä ja oikeudellisesti velvoittavia säännöksiä. Jäsenvaltiot voivat käyttää toimivaltaansa niiltä osin kuin unioni ei käytä omaa toimivaltaansa tai on päättänyt olla sitä käyttämättä. Toimivallan luokittelu unionin yksinomaiseen toimivaltaan, unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan sekä aloihin, joilla unioni voi toteuttaa tuki-, yhteensovitus- ja täydennystoimia, selkeyttää toimivallan jakoa.

Jäsenvaltioiden määrään ja väkilukuun perustuvat päätöksentekomenettelyt saattavat kuitenkin johtaa epäoikeudenmukaiseen lopputulokseen pienten jäsenvaltioiden kannalta. Tältä osin valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan määränemismistöpäätöksentekoa koskevien määräysten suhteen.

Talous- ja rahapolitiikka

Selonteko

Konventissa nähtiin unionin tulevaisuuden kannalta keskeisinä haasteina unionin taloushallintoa koskeva toimivalta, päätöksenteko ja välineet, kyky taata vakaat taloudelliset olot ja hyvinvointi unionin alueella sekä unionin näkemysten tehokas edustus kansainvälisillä foorumeilla. Konventti ei esittänyt muutoksia talous- ja rahapolitiikkaa koskevaan toimivallanjakoon, vaan talouspolitiikka edelleen kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan ja rahapolitiikka unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Perustuslaillisen sopimusehdotuksen todetaan selkeyttävän jäsenvaltioiden ja unionin välisiä toimivaltasuhteita sekä vahvistavan komission asemaa talouspolitiikkojen koordinoinnissa. Euroopan keskuspankin asemaan ei ehdoteta muutoksia.

Vakaus- ja kasvusopimus päätettiin konventissa säilyttää sopimuksen ulkopuolella, eikä sitä koskevia määräyksiä liitetty perustuslailliseen sopimusehdotukseen.

Konventti ehdottaa, että lainsäädäntömenettely ulotetaan kattamaan myös rahoituslaitosten valvontaa koskevien erityistehtävien siirtämisen Euroopan keskuspankille. Euroopan keskus-

pankille voidaan normaalia lainsäädäntömenettelyä noudattaen antaa erityistehtäviä, jotka koskevat luottolaitosten sekä muiden rahoituslaitosten kuin vakuutusyritysten vakauden valvontaa. Selonteon mukaan Suomen taholta ei yhdistetyn valvontavastuun tavoittelua unionissa ole pidetty tarkoituksenmukaisena, koska kyse on erittäin herkkäluonteisista kysymyksistä, joilla on myös taloudellisia vaikutuksia. Euroopan keskuspankin perussääntöä voitaisiin vastaisuudessa muuttaa ministerineuvostossa määränemismistöllä keskuspankin lisäksi myös komission aloitteesta. Tämän on pelätty heikentävän keskuspankin asemaa, minkä vuoksi Suomen edustajat konventissa vastustivatkin muutoksia. Euroalueen yhteistä edustautumista kansainvälisillä foorumeilla vahvistetaan. Näissä tapauksissa päätöksentekoon osallistuvat vain euroalueeseen osallistuvat jäsenvaltiot.

Konventti ehdottaa myös euroryhmän aseman kirjaamista perustuslailliseen sopimukseen liitettävään pöytäkirjaan. Pöytäkirjassa todetaan euroryhmän epävirallinen luonne ja annetaan ryhmälle mahdollisuus valita itselleen puheenjohtaja 2,5 vuoden toimikaudeksi.

Valtioneuvosto

Valtioneuvosto kannattaa toimivaltasuhteiden säilyttämistä talouspolitiikan alalla nykyisellään mutta tukee talouspolitiikan yhteensovittamisen tiivistämistä.

Valtioneuvosto katsoo, että Euroopan keskuspankin asema ja tehtävät tulee säilyttää ennallaan.

Valtioneuvosto ei kannata lainsäädäntömenettelyn ulottamista koskemaan rahoituslaitosten valvontaan kuuluvien erityistehtävien siirtämistä Euroopan keskuspankille tai keskuspankin perussäännön tiettyjen artiklojen muuttamista. Näiltä osin tulisi säilyttää nykyiset päätöksentekomenettelyt.

Valtioneuvosto tukee toimia unionin ja euro maiden ulkoisen edustamisen tehostamiseksi ja hyväksyy euroalueen ulkoista edustamista koskevan päätöksenteon siirtämisen Ecofiniltä erilliselle vain euromaista koostuvalle neuvostolle.

Valtioneuvosto ei tue euroryhmän kirjaamista perustuslailliseen sopimukseen sen epävirallisen luonteen vuoksi, eikä valtioneuvosto tue ehdotetun kaltaista puheenjohtajuutta euroryhmälle.

Talousvaliokunta

Perustuslaillisessa sopimusehdotuksessa ei ole muutettu nykyisiä talous- ja rahapolitiikan perusteita. Rahapolitiikka on edelleen unionin yksinomaisessa toimivallassa. Euroopan keskuspankin ja keskuspankkijärjestelmän asema ja tehtävät säilyvät ennallaan. Talousvaliokunnan saaman lausunnon mukaan Suomen Pankki voi yhtyä valtioneuvoston näkemyksiin selonteossa.

Perustuslailliseen sopimukseen ehdotetut säännökset mahdollistavat rahoitusmarkkinoiden valvontaan liittyvien erityistehtävien siirron tavanomaisessa lainsäätämisyjärjestyksessä Euroopan keskuspankille. Ehdotus ei sellaisenaan muuta rahoitusmarkkinoiden valvonnan nykyisiä institutionaalisia rakenteita Euroopan unionissa eikä yksittäisissä jäsenvaltioissa, vaan valvontatehtävien siirto vaatii lainsäädäntötoimia unionitasolla. Nykyisin erityistehtävien antamiseen Euroopan keskuspankille vaaditaan yksimielisyys neuvostossa ja Euroopan parlamentin puoltava lausunto.

Valtioneuvoston tavoin Suomen Pankki kannattaa nykyisen päätöksentekomenettelyn säilyttämistä.

Valiokunnan saamassa lausunnossa Rahoitustarkastuksella ei ole huomauttamista konventin ehdotukseen, jonka mukaan rahoitusmarkkinoiden valvontaan liittyviä erityistehtäviä voidaan siirtää lainsäädännöllä Euroopan keskuspankille. EU:n komissio tukee rahoitusmarkkinoiden toimintaohjelmallaan yhtenäisten rahoitusmarkkinoiden syntymistä unionin alueelle. Unionin laajentuessa ja rahoitusmarkkinoiden rajat ylittävän kehityksen johdosta, muun muassa eurooppayhtiöiden perustamisen tullessa mahdolliseksi, rahoitusmarkkinoiden valvonnan rakennetta ja valvojien työnjakoa joudutaan arvioi-

maan uudelleen vastaamaan muuttuvia olosuhteita. Kotivaltiovalvonnan periaatteen toimivuus kyseenalaistuu. Samoin jouduttaneen pohdintaan myös talletussuojan kattavuutta. Talletussuoja perustuu talletusten vakuusjärjestelmistä annettuun direktiiviin, joka on pantu täytäntöön lainsäädännöllä Suomessa.

Talousvaliokunta pitää Rahoitustarkastuksen kantaa perusteltuna siltä osin kuin kyse on luotto- ja rahoituslaitosten valvonnasta. Kun unioni laajenee, rahoitusmarkkinoiden valvonnan taso saattaa vaihdella maittain ja rahoitusmarkkinat laajenevat yli rajojen, konventin ehdotus antaa mahdollisuuden lainsäädännöllä koordinoida valvontaa kattavaksi ja tehokkaaksi. Nykyinen päätöksenteko yksimielisyysvaatimuksineen saattaa johtaa siihen, että järjestelmän kehitys estyy. Tältä osin valiokunta katsoo, että valtioneuvoston kantaa tulee harkita uudelleen.

Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston ja Suomen Pankin kantaan, jonka mukaan EKP:n asema ja tehtävät tulee muutoin säilyttää ennallaan. EKP:n perussäännön muuttamisen osalta tulisi säilyttää nykyinen päätöksentekomenettely eli yksimielisyys neuvostossa, kun perustuslaillisessa sopimuksessa ehdotetaan lainsäädäntömenettelyä määräenemmistöllä.

Valiokunta huomauttaa, että Euroopan keskuspankkijärjestelmän perussääntö ja muut Euroopan talous- ja rahaliittoa koskevat pöytäkirjat tulisi liittää osaksi perustuslaillista sopimusta.

Euroryhmän osalta valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan. Euroryhmä on syytä säilyttää epävirallisena. Euroalueeseen kuuluu tällä hetkellä 12 jäsenvaltiota 15:stä. Laajentumisen jälkeen euroalueen maita tulee olemaan vähemmistö EU:n 25 jäsenmaasta. Euroryhmän asemaan voidaan tarvittaessa palata sen jälkeen, kun valtaosa EU-maista on taas mukana euroalueessa. Pidemmän aikavälin tavoitteena tulee kuitenkin olla erillisen euroryhmän lakkaaminen tarpeettomana, kun kaikki jäsenvaltiot ovat omaksuneet yhteisen valuutan.

Kuluttajansuoja

Selonteko

Selonteossa todetaan, että kuluttajansuoja kuuluu jaettuun toimivaltaan. Kuluttajansuojaa koskevaa artiklaa ei ole asiallisesti muutettu.

Valtioneuvosto

Valtioneuvoston kanta on, että se voi hyväksyä sopimuksen kuluttajansuojaa koskevat määräykset.

Talousvaliokunta

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että Suomi korostaa korkeaa kuluttajansuojan tasoa. Lähtökohtana tulee olla, että unionin sääntelyllä ei heikennetä jäsenmaiden kansallista kuluttajansuojaa. Perustuslaillisessa sopimusehdotuksessa on määräys, jonka mukaan unionin politiikoissa varmistetaan kuluttajansuojan korkea taso.

Energia

Selonteko

Perustuslaillisessa sopimusehdotuksessa energia kuuluu jaettuun toimivaltaan. Nykyisin energia-alaa säännellään sisämarkkinoita ja ympäristöä koskevilla määräyksillä. Selonteon mukaan sopimusten yksinkertaistamista ja selkeyttämistä koskevat tavoitteet puoltavat kuitenkin oman oikeusperustan luomista energiayhteistyölle edellyttäen, että siinä selvästi rajataan EU:n toimivallan ulkopuolelle jäsenvaltiolle kuuluvat energiahuollon rakennetta ja toimitusvarmuutta, energiajärjestelmiä ja energialähteitä koskevat valinnat. Sama koskee myös päätöstä ottaa vastaan ydinjätteitä. Energialähteiden valinnan ja energiahuollon rakenteen sekä ydinjätteiden osalta tämä tavoite saavutettiin konventissa. Suomen konventtiedustajat ehdottivat myös energian toimitusvarmuuden rajaamista artiklan soveltamisen ulkopuolelle.

Valtioneuvosto

Valtioneuvosto katsoo voivansa hyväksyä uuden energiayhteistyötä koskevan oikeusperustan. Valtioneuvostonkin kannan mukaan energialähteiden valinnan ja energiahuollon rakenteen lisäksi myös energian toimitusvarmuus kuuluu jäsenvaltioille ja toimitusvarmuus tulisi rajata artiklan soveltamisalan ulkopuolelle.

Talousvaliokunta

Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan. Energiajärjestelmien ja energialähteiden valintojen lisäksi energian, erityisesti sähkön toimitusvarmuus tulisi olla kansallisen päätöksenteon tasolla. Toimitusvarmuuteen kuuluu nopeasti käyttöön otettava varakapasiteetti sähkötalouden ylläpitäessä.

Voimassa olevan ydinenergialain mukaan Suomeen ei saa tuoda ydinjätteitä eikä ulkomaisia ydinjätteitä saa täällä käsitellä, varastoida tai sijoittaa pysyväksi tarkoitettulla tavalla. On välttämätöntä, että perustuslakisopimuksella ei luoda oikeusperustaa, joka mahdollistaisi unionin toimivallan käytön siten, että Suomi joutuisi luopumaan tästä lainsäädännöstä.

Tutkimus ja teknologia sekä avaruus

Selonteko

Selonteon mukaan tutkimus ja teknologian kehittäminen sekä avaruutta koskeva uusi oikeusperusta kuuluvat toimivalta- ja toimivaltajärjestelmässä jaetun toimivallan erityisluokkaan, jolla unioni toteuttaa toimia ilman, että tämän toimivallan käyttäminen voisi estää jäsenvaltioita käyttämästä omaa toimivaltaansa. Määräykset ovat pääosin säilyneet asiallisesti ennallaan lukuun ottamatta siirtymistä tavalliseen lainsäädäntömenettelyyn eräiltä osin.

Avaruutta koskevan uuden oikeusperustan tarkoituksena on mahdollistaa unionin avaruuspolitiikka tieteellisen ja teknisen kehityksen ja teollisuuden kilpailukykyyn edistämiseksi. Suomen konventtiedustajat katsoivat, että avaruutta koskeva artikla on muotoiltu liian väljäksi ja että

unionin toiminta tulisi rajata jäsenvaltioiden toimia täydentäviin toimiin.

Valtioneuvosto

Valtioneuvoston kannan mukaan se voi hyväksyä tutkimusta ja teknologian kehittämistä koskevat esitetyt muutokset sekä uuden avaruutta koskevan oikeusperustan. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan tutkimus ja teknologian kehittäminen sekä avaruus kuuluisivat kuitenkin toimivalta-aluekitteluksessa tukialoihin.

Talousvaliokunta

Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan. Talousvaliokunnan käsityksen mukaan tutkimuksen ja teknologian kehittämisen ohjaus tulee pitää mahdollisimman laajasti kansallisessa päätösvallassa.

Yleistä taloudellista etua koskevat palvelut

Selonteke

Selonteon mukaan nykyiset säännökset ovat asiallisesti pysyneet ennallaan, paitsi että niihin on lisätty oikeusperusta, jonka mukaan yleistä taloudellista etua koskevia palveluja koskevat periaatteet ja edellytykset määritellään eurooppalailla. Yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen määritelmästä ja sen suhteesta yleishyödyllisiin palveluihin on eri jäsenvaltioiden kesken erilaisia näkemyksiä. Yhteisön oikeuskäytännössä niillä on tarkoitettu taloudellisia palveluita, joille on asetettu erityisiä julkisen palvelun velvoitteita. Käsite kattaa siis erityisesti jotkin suurten verkkotoimialojen tarjoamat palvelut, kuten liikenne-, posti-, energia- ja viestintäpalvelut, mutta voi kattaa muitakin taloudellisia toimintoja, joille on asetettu julkisen palvelun velvoitteita.

Oikeusperusta lisättiin sopimusehdotukseen useiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien,

mukaan lukien Suomen, vastustuksesta huolimatta

Valtioneuvosto

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti uuteen oikeusperustaan yleistä taloudellista etua koskevista palveluista.

Talousvaliokunta

Saatiin lausuntoihin nojautuen edellä mainittu uusi oikeusperusta epäselvänä tulisi poistaa ja mainittu määräys tulisi pitää nykyisessä muodossaan. Ehdotuksella voi olla kahdenlaisia negatiivisia vaikutuksia. Yhtäältä uusi oikeusperusta saattaisi laajentaa unionin toimivaltaa alueille, jotka Suomessa mielletään yleisiksi hyvinvointipalveluiksi. Suomalaisessa järjestelmässä monet näistä palveluista tuotetaan ainakin osittain markkinoilla olevia yksityisiä ja siten myös liiketaloudellisin perustein toimivia palveluntarjoajia hyväksi käyttäen, vaikka vastuu palveluiden tarjonnasta ja päävastuu niiden rahoituksesta onkin julkisella vallalla. Ehdotetulla oikeusperustalla saattaisi myös olla sellaisia vaikutuksia unionin kauppapoliittiseen toimivaltaan ja päätöksentekoon, joita ylempänä olevassa kauppapolitiikkaa koskevassa kappaleessa on nimenomaan haluttu torjua.

Toisaalta yleistä taloudellista etua koskevia palveluita koskeva lainsäädäntö saattaisi tarjota mahdollisuuden suojella kansallisia monopoleja tavalla, joka ei ole sopusoinnussa EU:n sisämarkkinoiden kanssa. Valiokunta katsookin, että julkisen palvelun velvoitteista on säädettävä kyseisten palveluiden tarjoamista koskevassa lainsäädännössä, kuten on tehty esim. televiestintämarkkinoiden vapauttamisen yhteydessä.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta esittää

että ulkoasiainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

TaVL 9/2003 vp — VNS 2/2003 vp

Helsingissä 19 päivänä syyskuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Miapetra Kumpula /sd
vpj.	Jari Leppä /kesk (osittain)	Seppo Lahtela /kesk (osittain)
jäs.	Mikko Elo /sd	Klaus Pentti /kesk
	Sari Essayah /kd	Antti Rantakangas /kesk (osittain)
	Merikukka Forsius /vihr (osittain)	Martin Saarikangas /kok (osittain)
	Klaus Hellberg /sd	Sari Sarkomaa /kok
	Reijo Kallio /sd (osittain)	Juhani Sjöblom /kok
	Esko Kiviranta /kesk	vjäs. Simo Rundgren /kesk (osittain).
	Martti Korhonen /vas	

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen,
valiokuntaneuvos Pekka Nurminen.